

EVOLUȚII ÎN ABORDAREA INOVĂRII ȘI BREVETĂRII ÎN CADRUL DOCTRINELOR ECONOMICE

Autor: Alina TRIPADUȘ

Conducător științific: conf. univ., dr. Tudor ALCAZ

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Doctrina economică clasifică, în calitate de principali factori de producție, munca, natura și capitalul, tratându-i ca factori economici endogeni, iar creșterea economică – ca o consecință a conjugării optime a acestora. Astfel realizările științifice, inovațiile și cunoștințele în calitate de factori economici exogeni, ce la nivel microeconomic se utilizează în mod gratuit, fără eforturi financiar-economice semnificative din partea corporațiilor, și nu se încadrează în mod integral în circuitul valorilor economice. Eforturile teoriei și practicii economice pe parcursul a mai multor secole au fost axate preponderent pe optimizarea combinării factorilor tradiționali.*

Cuvinte cheie: *inovații, brevete, doctrine economice, activitate economică, progres tehnico-științific.*

1. Prima etapă în abordarea economică a progresului tehnologic, a inovării și brevetării.

Această etapă cuprinde perioada sec. XVIII-XIX, începând sub aspect doctrinar cu tehnologia economică clasică. Cercetările economice axate în această perioadă pe optimizarea utilizării factorilor extensivi ai producției, tratează inovarea în calitate de factor exogen alături de climă, factorii politici, militari, demografici etc., care au un caracter imprezvizibil, nu pot fi cu certitudine estimați, a căror acțiune depășește dimensiunile economicului, nu se supune unor legități și principii de ordin economic ce s-ar încadra adecvat în circuitul comercial.

În cadrul primei etape a abordării inovării, protecția invențiilor deseori se asociază, iar în unele cazuri chiar și se suprapune cu noțiunea de monopol. Evident această tendință se manifestă în opera lui J.S.Mill. Astfel, analizând problema productivității factorilor de producție, Mill în *Principiile economiei politice* tratează invențiile, cunoștințele și abilitățile

în calitate de factori extrem de importanți ce determină nivelul productivității muncii. În lucrarea menționată Mill caracterizează rolul monopolului acordat de stat în diverse domenii de activitate ca unul distructiv ce afectează grav economia. Însă, după opinia lui, acest fapt nu se referă la brevetele de invenție, care acordă inventatorilor posibilitatea recuperării costurilor tehnologiilor noi și remunerării adecvate a activității de creație. Mai mult, Mill indică faptul că acest tip de monopol nu provoacă o creștere neîntemeiată a prețurilor, ci doar o amânare a diminuării ulterioare a acestora.

Atfel, la această etapă, lipsa unui concept științific integrat, conturat și explicit privind rolul economic al inovării/brevetării invențiilor și natura economico-socială a acestora. Pentru etapa respectivă este caracteristică doar o conștientizare și o analiză mult mai empirică a oportunității creativității umane și a inovării în calitate de forță motrice extraeconomică a producției, progresul tehnic fiind privit ca un factor economic exogen ce doar sporește randamentul factorilor tradiționali. Efectele economice ale inovării, în opinia clasicilor, se manifestă în creșterea productivității muncii sau diminuarea consumului de resurse.

În a doua jumătate a sec. XIX, în majoritatea țărilor europene apar și se consolidează sisteme naționale de protecție a proprietății intelectuale, iar mai apoi și cel internațional. În cadrul acestora s-a făcut o sinteză a diverselor modalități de protecție a rezultatelor creativității umane care s-au constituit și au evoluat semnificativ pe parcursul ultimilor trei sute de ani, și în primul rând, a brevetării în calitate de element-cheie al sistemelor respective. Contrar tendințelor, ce au adus prejudicii sistemului de brevetare a invențiilor, acesta, pe parcurs, și-a demonstrat pe deplin oportunitatea și viabilitatea, transformându-se actualmente într-un sistem complex de protecție și reglementare a procesului de valorificare a realizărilor tehnico-științifice aplicative.

2. A doua etapă a cercetărilor economice în domeniul inovării și brevetării.

Această etapă cuprinde primele două treimi ale sec. XX, se caracterizează printr-o intensitate mult mai sporită a utilizării inovațiilor și o conștientizare mai avansată a rolului acestora în dezvoltarea economică, abordări mai profunde ale progresului tehnic, înviorarea semnificativă a investigațiilor economice în materie de inovare și brevetare, extinderea protecției acestora la nivel internațional. La această

etapă cercetările privind inovarea se efectuează deja în cadrul studiilor consacrate unor probleme economice tradiționale pentru teoria economică și doar uneori, în cadrul unor studii dedicate în mod special inovării. Sub aspect doctrinar, dacă prima etapă, în linii mari, se asociază cu doctrina economică clasică, apoi a doua – cu doctrina neoclasică.

Principiile de bază ale conceptului schumpeterian al Inovatorului, ce ulterior a marcat, sub aspect metodologic și aplicativ, toate teoriile inovării și ale creșterii economice se reduc, în linii generale, la următoarele:

1. principala forță motrice a dezvoltării economice o constituie investițiile în inovații;
2. investițiile în inovații se efectuează în mod impulsiv, în funcție de ciclicitatea elaborării acestora, care este neuniformă, iar ca urmare valorificarea lor poartă un evident caracter pulsatoriu, realizându-se prin salturi;
3. pe parcursul ciclului de viață al inovației, echilibrul economic atins se destabilizează în urma valorificării avantajelor competitive ale acestuia, pentru ca mai apoi, în cadrul difuziei inovației, să se restabilească la un nivel mai productiv;
4. intercalarea mai multor inovații cu cicluri de viață diferite într-un proces unic, conduce la stabilirea unui echilibru dinamic al economiei naționale, ce reprezintă practic un șir continuu de abateri și reveniri la un nou nivel al echilibrului economic;
5. ciclurile economice sunt tratate de către J.Schumpeter în calitate de sinteză a trei componente: cicluri scurte, numite în literatură cicluri Kitchin (cca 40 de luni), cicluri medii sau Juglar (8-10 ani) și cicluri lungi de 50 de ani – Kondratieff.

3. A treia etapă a cercetărilor economice consacrate inovării-brevetării.

Această etapă începe în ultimele decenii ale sec. XX. Ea este determinată de extinderea vertiginoasă a rolului inovațiilor, informației și cunoștințelor în activitatea economică, transformarea acestora într-o forță motrice dominantă a dezvoltării economice și factor endogen immanent al creșterii, tranziția de la societatea industrială la cea informațională. Acest concept al creșterii economice se asociază, în primul rând, cu numele lui P.Romer, care printre primii a lansat teza privind caracterul endogen al progresului tehnic în calitate de factor economic și, împreună cu R.Lucas,

laureat al premiului Nobel pentru economie (1995), au adus un aport substanțial la cercetarea teoriilor inovării prin promovarea noilor teorii ale creșterii și elaborarea cunoscutului model Lucas-Romer. Ei au evidențiat trei direcții principale ale investițiilor: în cunoștințe noi, în capitalul uman și în difuzarea cunoștințelor și experienței. Spre deosebire de doctrinele economice precedente, conform cărora creșterea economică este în funcție de realizările tehnice de ordin exogen, noile teorii ale creșterii pornesc de la faptul că elaborarea invențiilor este motivată de frînarea creșterii, iar potențialul progresului tehnic – de prezența cunoștințelor și capacitatea factorilor de producție.

În cadrul noilor teorii ale creșterii economice un loc deosebit îl ocupă teoriile evoluționiste, care bazându-se pe conceptul elaborat de J.Schumpeter, tratează progresul tehnic ca o variabilă de ordin intern a dezvoltării economice ce se manifestă prin intermediul factorilor tradiționali. Evoluționiștii abodează activitatea de inovare în calitate de proces ireversibil de extindere a complexității activităților economice, ce periodic destabilizează starea de echilibru. Centrul atenției teoriilor evoluționiste este deplasat de la factorii obiectivi ai procesului inovațional spre capacitățile de valorificare de către subiecții acestui proces a tehnologiilor noi. În opinia evoluționiștilor, cunoștințele, abilitățile, învățarea ocupă locul central în promovarea procesului inovațional, constituind miezul acestuia.

Examinarea procesului de inovare în cadrul noilor teorii ale creșterii economice în calitate de factor economic endogen și dominant, este cea mai adecvată abordare ce reflectă rolul exclusiv al inovării în dezvoltarea economică. Aceasta este și cea mai reprezentativă caracteristică a etapei a treia în tratarea procesului inovațional de către teoria economică.

Bibliografie

1. „*Managementul proprietății intelectuale*”, Iurie Badîr.